

st. bryg. w stan. spocz. dr inż. Bogusław Kogut
(Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej)
dr Paweł Lubiewski
(Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie)

ORGANIZACJA DZIAŁAŃ RATOWNICZYCH W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH SPOWODOWANYCH ATAKAMI TERRORYSTYCZNYMI

(na przykładzie organizacji światowych dni młodzieży)

Organizacja działań ratowniczych jest przedsięwzięciem wysoce skomplikowanym i złożonym. Wynika to z angażowania do tego typu działań wielu podmiotów o różnym przeznaczeniu, sposobach wykonawstwa zadań i kierowania, a także co nie jest bez znaczenia – różnej podległości. W niniejszym materiale przedstawiono zagadnienia organizacji działań ratowniczych na przykładzie Światowych Dni Młodzieży organizowanych w Polsce w 2016 roku. Opracowanie odnosi się w swej treści do zagadnień terroryzmu, stosowanych rozwiązań prawno-organizacyjnych wykorzystania Państwowej Straży Pożarnej oraz zabezpieczenia medycznego organizowanego na potrzeby zmierzenia się ze skutkami zamachu terrorystycznego.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, zagrożenie, organizacja, ratownictwo, terroryzm, kryzys, sytuacja kryzysowa.

Богуслав Когут, Павел Любевский

ОРГАНІЗАЦІЯ РЯТУВАЛЬНИХ РОБІТ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ, СПРИЧИНЕНИХ ТЕРОРИСТИЧНИМИ АТАКАМИ (НА ПРИКЛАДІ ОРГАНІЗАЦІЇ СВІТОВИХ ДНІВ МОЛОДІ)

Організація рятувальних робіт є дуже складним завданням. Це є наслідком співпраці в таких роботах багатьох суб'єктів, які виконують різні функції, використовують різні способи виконання і керування, а також, що має значення, мають різне підпорядкування. В даному матеріалі представлено проблему організації рятувальних робіт на прикладі Світових днів молоді, організованих в Польщі в 2016 році. Зміст статті присвячений проблемі тероризму, застосуванню організаційно-правових рішень використання Державної пожежної служби та медичного забезпечення, спрямованого на боротьбу з наслідками терористичного замаху.

Ключові слова: безпека, загроза, організація, рятування, тероризм, криза, кризова ситуація.

Wprowadzenie

Zjawisko terroryzmu, na całym świecie nie zjawiskiem nowy postęp cywilizacyjny, różnice religijne, różnorodność kulturowa a także migracja ludności powoduje, że także w Europie z każdym dniem zyskuje ono na sile, a eskalacja działań terrorystów w najbliższych latach jest nieunikniona. Tragiczne zamachy jakie wystąpiły w ostatnich kilku latach w Europie uświadomiły przywódcom oraz społeczeństwom wielu państw, iż instytucje odpowiedzialne za ich bezpieczeństwo mimo ogromnych nakładów i wysiłków nie są dostatecznie przygotowane do rozpoznawania i zwalczania tego typu zagrożeń.

Wydarzenia te potwierdziły również, że organizacje terrorystyczne zaczynają działać globalnie, a ich ataki są przygotowywane i przeprowadzane w wymiarze lokalnym. Okazuje się również, że w imię osiągnięcia swych celów nie cofną się przed żadną dostępną formą ataku i są w stanie zaplanować i zrealizować najbardziej niewyobrażalne scenariusze ataków terrorystycznych. Obecnie terroryści przygotowując atak wykorzystują wszystkie środki, które są nam niezbędne do normalnego funkcjonowania np. furgonetki, samochody ciężarowe lub inne środki transportowe. Desperacja przygotowujących ataki idzie tak daleko, że do zadania większych strat wykorzystują noże, maczety, ostre przedmioty tak aby liczba ofiar lub osób poszkodowanych była jak największa. Terroryści bardzo dobrze zdają sobie sprawę, że strach i rozgłos są pochodną liczby ofiar i skali zdarzenia jak również wyboru celu ataku. Tak więc do założenia określonych rezultatów wystarcza

często zastosowanie stosunkowo prostego sposobu działania. Celem terrorystów jest wywołanie zdarzenia w którym duża liczba ofiar (śmiertelnych oraz rannych) powoduje istotne następstwa psychologiczno-społeczne oraz znaczny rozgłos medialny.

Wyobrażenie przeciętnego obywatela o terroryzmie i aktach terroru to przeważnie wypadkowa fragmentarycznych, wrywkowych informacji przekazywanych przez media przy okazji widocznych „spektakularnych” ataków terrorystycznych w formie raczej relacji niż informacji uświadamiającej możliwe do podjęcia przez obywateli, firmy i instytucje środki ostrożności i ewentualnej reakcji na atak.³ Dlatego szczególna rola podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w tym w szczególności organów administracji publicznej, właścicieli i posiadaczy obiektów, instalacji, urządzeń infrastruktury administracji publicznej lub infrastruktury krytycznej którzy winni podjąć szeroką współpracę z organami, służbami i instytucjami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego przy realizacji działań antyterrorystycznych.

Ustawa o działaniach antyterrorystycznych⁴ definiuje działania o charakterze antyterrorystycznym jako działania organów administracji publicznej polegające na zapobieganiu zdarzeniom o charakterze terrorystycznym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych przedsięwzięć, reagowaniu w przypadku wystąpienia takich zdarzeń oraz usuwaniu ich skutków, w tym odtwarzaniu zasobów przeznaczonych do reagowania.

Polskie rozwiązania prawno-organizacyjne działań ratowniczych.

Odnosząc się do powyższego zapisu Państwowa Straż Pożarna [PSP] staje przed poważnym wyzwaniem jakim będzie podjęcie działań ratowniczych po przeprowadzonym ataku terrorystycznym lub kilku atakach przeprowadzonych jednocześnie lub w niewielkich odstępach czasowych.

Prowadzenie działań ratowniczych po aktach terroru różni się od prowadzonych na zasadzie rutynowych działań w sytuacji wypadków i katastrof o charakterze naturalnym lub też technicznym. Następstwa skutków terroru różnią się od większości innych zdarzeń zarówno skalą, czyli dużą liczbą ofiar występującą w krótkim czasie, jak i pośrednimi skutkami w postaci sparaliżowania systemu łączności, chaosu informacyjnego i niewydolności systemu reagowania w relacji do istniejących potrzeb. Dodatkowo istotnym czynnikiem jest ryzyko wtórnych ataków, obecności środków niebezpiecznych lub też następstw w postaci pożaru, zadymienia i występowania substancji toksycznych, a także uszkodzeń strukturalnych budynków.⁵

W związku z powyższym działanie służb ratowniczych w tym szczególnie Państwowej Straży Pożarnej wymaga innego jakościowo podejścia w zakresie przygotowania do prowadzenia działań po ataku terrorystycznym,

Dużym przedsięwzięciem organizacyjnym w zakresie przygotowania służb do działań w zakresie ataku terrorystycznego były odbywające się w lipcu i sierpniu 2016 roku Światowe Dni Młodzieży [ŚDM]. Przedsięwzięcie to wymagało innego jakościowo podejścia służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, skłaniało do lepszego współdziałania jak również lepszej koordynacji działań poszczególnych podmiotów tak aby w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej np. w wyniku aktu terrorystycznego działania miały efektywny i skoordynowany charakter.

Państwowa Straż Pożarna podjęła przygotowania do tego ważnego przedsięwzięcia od stworzenia planu operacyjnego zabezpieczenia (prace rozpoczęto na rok przed planowaną imprezą) gdzie przyjęto harmonogram działań narzucając określony czas na realizację poszczególnych przedsięwzięć. Podstawowym zadaniem jest poznanie istoty i charakteru zagrożenia, sposobu, w jaki powstaje, a także określenie prawdopodobieństwa wystąpienia na danym obszarze. Konsekwencją naszego działania powinno być opracowanie operacji, które będą zapobiegać zdarzeniu lub też w znacznym stopniu minimalizować jego skutki.

³M. Tobolski, Rola krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na wypadek wystąpienia zagrożeń terrorystycznych, Zeszyty Naukowe WSOWL nr 3 – 2010 r, s. 234.

⁴Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych, (Dz.U. 2016 r., poz. 904.), art.2, pkt.1.

⁵P. Guła, Terroryzm a medycyna, Kraków 2009, s.31.

W związku z powyższym zabezpieczenie operacyjne zostało poprzedzone czynnościami kontrolno – rozpoznawczymi w zakresie ochrony przeciwpożarowej, którego efektem jest analiza zagrożeń i ryzyka ich powstania, a także zbiór kart charakterystyki obiektów związanych z Światowymi Dniami Młodzieży. Zabezpieczenie operacyjne było realizowane w okresie od 20.07.2016 roku do 02.08.2016 roku co wynikało z harmonogramu głównych wydarzeń określonych przez Komitet Organizacyjny Światowych Dni Młodzieży, organizacji imprez towarzyszących w ramach Festiwalu Młodych i tzw. Dni w Diecezjach jak również odnosiło się do kalendarza napływu i wyjazdu pielgrzymów.⁶

W przygotowanym planie przyjęto, że zabezpieczenie operacyjne w Małopolsce jest realizowane na podstawie zaplanowanej akcji specjalnej o charakterze wojewódzkim głównie poprzez dyslokację sił i środków w wyznaczonych miejscach, tj.:

- Przestrzeni publicznej w obszarach masowego zakwaterowania uczestników ŚDM.
- Przestrzeni publicznej w obszarach z prognozowanym wydłużonym czasem dojazdu z siedziby Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej [JRG].
- Miejscach spotkań masowych z młodzieżą (katechezy i inne imprezy kulturalne).
- Miejscach pobytu Papieża.
- Miejscach zbiorowych uroczystości religijnych.
- Doraźnych parkingach i głównych węzłach komunikacyjnych oraz trasach przejazdowych.
- Imprezach masowych towarzyszących w ramach Festiwalu Młodych.
- Obiektach stwarzających zagrożenie pożarowe co do których może wystąpić utrudniony dojazd w związku z przebiegiem ŚDM.
- Miejscowościach i obiektach atrakcyjnych turystycznie, gdzie prognozowany jest wzmożony ruch turystyczny.⁷

Biorąc pod uwagę ogrom podejmowanych przedsięwzięć organizacyjnych podmioty Państwowej Straży Pożarnej winny szybko i skutecznie reagować w przypadku zaistnienia zdarzeń o charakterze terrorystycznym. Ponieważ jednym z obszarów reagowania jest szeroko pojęte ratownictwo, zachodzi niewątpliwie potrzeba doskonalenia jego organizacji tak, aby realizacja zadań podczas wystąpienia nagłego zagrożenia życia i zdrowia była skuteczna i umożliwiała optymalne wykorzystanie dostępnych sił i środków. Przede wszystkim należy założyć, że planowanie i organizowanie działań ratowniczych przy tego typu zdarzeniach nie może być nastawione na niewielką liczbę poszkodowanych, lecz na wystąpienie zdarzenia masowego lub katastrofy.⁸

Dlatego też w planie zabezpieczenia operacyjnego przyjęto pewne założenia operacyjne jak również wprowadzono nowe formy zabezpieczenia operacyjnego. Jako główne założenie przyjęto, że zabezpieczenia będą realizowane poprzez dyslokację sił i środków które będą sformowane w następujące podmioty organizacyjne :

- Patrol pieszy – jako dwu osobowy zespół strażaków wyposażony w sprzęt łączności radiowej, podręczny sprzęt gaśniczy i zestaw do udzielenia pierwszej pomocy .
- Stały posterunek – posterunek składający się z co najmniej jednego zastępu ratowniczo-gaśniczego (samochód z obsadą) oraz w szczególnych przypadkach samochodu drabiny mechanicznej lub podnośnika hydraulicznego, dyżur pełniony całodobowo w ustalonych miejscach.
- Czasowy posterunek – posterunek składający się z co najmniej jednego zastępu ratowniczo-gaśniczego oraz w szczególnych przypadkach samochodu drabiny mechanicznej lub podnośnika hydraulicznego, dyżur pełniony czasowo w ustalonych miejscach.

⁶. Plan zabezpieczenia Światowych Dni Młodzieży 2016 w zakresie ochrony przeciwpożarowej-Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie – s. 2.

⁷. Plan zabezpieczenia Światowych Dni Młodzieży 2016 w zakresie ochrony przeciwpożarowej-Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie – s. 4.

⁸.D. Marczyński, KSRG wobec terroryzmu, [w:] „Przegląd Pożarniczy”, 11/2005, s. 41.

- Stały posterunek specjalistyczny – posterunek składający się z specjalistycznej grupy ratowniczej lub zastępów specjalnych przygotowanych do realizacji zadań związanych między innymi z dekontaminacją masową, zdalną detekcją skażeń, rozpoznaniem chemicznym, ratownictwem wodnym, dyżur pełniony całodobowo w ustalonych miejscach.
- Czasowy posterunek specjalistyczny – posterunek składający się z specjalistycznej grupy ratowniczej lub zastępów specjalnych przygotowanych do realizacji zadań związanych między innymi z dekontaminacją masową, zdalną detekcją skażeń, rozpoznaniem chemicznym, ratownictwem wodnym, dekontaminacją masową, dyżur pełniony czasowo w ustalonych miejscach.⁹

W związku z dużą ilością zabezpieczanych imprez oraz określoną ilością sił i środków koniecznością stało się określenie kryterium podjęcia zabezpieczenia imprezy ze względu na liczbę uczestników, przyjęto następujące rozwiązanie :

- do 3 000 uczestników – nie planowane zabezpieczenie, ewentualne podjęcie zabezpieczenia w formie doraźnej po decyzji Komendanta Powiatowego lub Miejskiego PSP na podstawie analizy zagrożeń bez zwiększania stanu osobowego zmiany w JRG,
- od 3 001 do 5 000 uczestników – nie planowane zabezpieczenie, ewentualne podjęcie zabezpieczenia w formie doraźnej po decyzji Komendanta Powiatowego lub Miejskiego PSP na podstawie analizy zagrożeń oraz oceny ryzyka (wykonanej na podstawie rozpoznania oraz karty obiektu lub terenu),
- powyżej 5 000 uczestników – planowane zabezpieczenie obowiązkowe według przyjętego standardu ilościowego i jakościowego zabezpieczenia.¹⁰

Przyjęte kryterium liczby uczestników pozwoliło jednoznacznie określić wydarzenia które, jednoznacznie wymagały standardowego zabezpieczenia zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym. Przyjmując minimalny standard zabezpieczenia określono kryterium ilościowe według miejsca zagrożenia, które przedstawiało się następująco :

- „Obiekt” – według zasad dysponowania, opracowanych w planie ratowniczym
- „Uroczystości plenerowe” – co najmniej dwa zastępy ratowniczo-gaśnicze,
- „Trasy komunikacyjne” – dla autostrad i dróg krajowych według planów działań ratowniczych na autostradach (o ile są opracowane) w pozostałych przypadkach powinno zapewnić się możliwość wejścia do działań ratowniczych w czasie do 15 minut od zadysponowania sił pierwszego rzutu w składzie co najmniej średni samochód gaśniczy i samochód ratownictwa technicznego lub samochód gaśniczy z modułem technicznym.

Kryterium jakościowe określono według rodzaju zagrożenia i tak przyjęto :

- zakres ratownictwa specjalistycznego na poziomie podstawowym realizowany jest przez siły powiatu;
- dysponowanie grup specjalistycznych z poziomu wojewódzkiego realizowane jest według deklarowanego poziomu gotowości grup.
- W celu pełnego określenia zasad wprowadzono także kryterium formy zabezpieczenia które określono ze względu na czas dojazdu podmiotu ratowniczego następująco :
- Siedziba JRG lub Posterunek stały – kryterium czasu dojazdu do 8 minut;
- Posterunek czasowy lub specjalistyczny posterunek czasowy – kryterium czasu

⁹. Plan zabezpieczenia Świątowych Dni Młodzieży 2016 w zakresie ochrony przeciwpożarowej-Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie – s. 6.

¹⁰. Plan zabezpieczenia Świątowych Dni Młodzieży 2016 w zakresie ochrony przeciwpożarowej-Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie – s. 7.

- dojazdu z JRG lub posterunku stałego powyżej 8 minut;
- Patrol pieszy w przypadku podziału przestrzeni otwartej na sektory – jeden patrol dwu osobowy na dwa sektory;
- wsparcie działań innych służb (np. Państwowego Ratownictwa Medycznego, Policji, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu) – określono według innych uzgodnień.¹¹

Ważnym elementem powodzenia akcji ratowniczej jest dysponowanie odpowiednich ilości sił i środków służb ratowniczych. Zasada ich dysponowania jest aby dysponować ich więcej (120 %) zapotrzebowania wynikającego z planów ratowniczych, zawsze możemy je wrócić do koszar natomiast za mała ich ilość w znaczny sposób utrudni nam działania ratownicze na odpowiednim poziomie.¹²

W celu realizacji przyjętego planu operacyjnego zabezpieczenia niezbędne stało się podniesienie poziomu gotowości operacyjnej w województwie małopolskim i wskazanych przez Komendanta Głównego PSP województwach ościennych, co zostało uzyskane poprzez:

- Podniesienie stanów osobowych w okresie od 25.07. do 02.08. we wszystkich JRG województwa małopolskiego z których będą dysponowane zastępy do zabezpieczenia,
- Zmianę systemu służby w JRG z 24 godzin służby i 48 wolnych na system 24 godziny służby i 24 godzin wolnych (wprowadzenie tego systemu pozwala zwiększyć stan osobowy zmiany dyżurującej o 50%) w przypadkach tego wymagających po analizie właściwych Komendantów Powiatowych i Miejskich PSP,
- Użycie sił i środków PSP z poza województwa małopolskiego w ramach Centralnego odvodu operacyjnego [COO] w zależności od dnia zabezpieczenia,
- Użycie zasobów osobowych wytypowanych przez Komendę Główną PSP ze szkół pożarniczych,
- Powołanie czasowych lub stałych sztabów operacyjnych na poziomie akcji, operacji i wytypowanych pod operacji.
- Wzmocnienie obsad stanowisk kierowania w Komendach Powiatowych i Miejskich jak również w stanowisku kierowania Komendanta Wojewódzkiego.

Podniesienie poziomu gotowości operacyjnej województwa pozwoliło uzyskać zwiększone ilości ratowników w kluczowych momentach zabezpieczenia głównych uroczystości religijnych co było niezbędne aby w przypadku zdarzenia masowego w jak najkrótszym czasie dysponować odpowiednimi zasobami ratowniczymi na miejscu zdarzenia.

Takie przedsięwzięcie pozwoliło także zgromadzić odwody operacyjne (dodatkowe zasoby ratownicze) nie tylko na zabezpieczenia określonych uroczystości, ale również na zdarzenia które nie zostały przewidziane w planie zabezpieczenia operacyjnego.

Organizacja zabezpieczenia medycznego

Kraje doświadczane aktami terroru takie jak Izrael, Wielka Brytania, czy też Francja wypracowały szereg cennych doświadczeń i algorytmów dotyczących postępowania w sytuacji dokonanego zamachu. Ich celem nadrzędnym jest optymalizacja działań służb medycznych, których dążeniem jest dokonanie szybkiej segregacji medycznej poszkodowanych, podjęcie niezbędnych czynności ratunkowych na miejscu zdarzenia, sprawna ewakuacja poszkodowanych wraz z ich dyslokacją w szpitalach.¹³

Dlatego też ważnym elementem współdziałania Państwowej Straży Pożarnej była pomoc innym służbom w szczególności wsparcie działań Państwowego Ratownictwa Medycznego [PRM]. Oprócz patroli pieszych ,które zostały wcześniej opisane ich zadaniem było także udzielanie kwalifikowanej pierwszej pomocy [KPP]. Ratownicy byli przygotowani zarówno szkoleniowo jak i sprzętowo do udzielania KPP w obrębie miejsc celebry, tras przejazdu oraz parkingów. Podobne

¹¹. Tamże, s. 9.

¹². D. Marczyński, KSRG wobec terroryzmu, [w:] „Przegląd Pożarniczy”, 11/2005, s. 40.

¹³. P. Guła, Terroryzm jako wyzwanie dla służb ratowniczych i medycznych, [w] Defence24.pl.

zadanie mieli ratownicy stacjonujący w posterunkach stałych i czasowych PSP. Ponadto uruchomiono przyczepy medyczne które podczas uroczystości z największą liczbą uczestników i zwiększonym ryzykiem, stacjonowały w wytypowanej JRG zlokalizowanej najbliżej miejsca uroczystości. W celu zgromadzenia określonego zasobu ratowniczego stacjonować będą trzy przyczepy medyczne, każda wyposażona w 30 noszy typu deska oraz dwanaście zestawów ratowniczych PSP R1. W przypadku konieczności użycia sprzętu ratowniczego przyczepy miały być dostarczone na miejsce zdarzenia.

Szczególne znaczenie we współdziałaniu PSP i PRM miało utworzenie na bazie sił i środków PSP w tym w szczególności zasobów sprzętowych i ludzkich Szkoły Aspirantów PSP w Krakowie modułu medycznego, który był nowatorskim przedsięwzięciem organizacyjnym w zakresie ratownictwa medycznego. Dlatego warto przedstawić bliżej to zagadnienie jako element współdziałania oraz prowadzenia działań w zakresie ratownictwa medycznego w przypadku zdarzeń kryzysowych związanych z atakami terrorystycznymi.

Zdarzenia o charakterze masowym wymagają od służb ratowniczych wypracowania i stosowania w praktyce odmiennych metod postępowania zarówno w zakresie pomocy doraźnej, jak i w szpitalach, by możliwie najlepiej wykorzystać posiadane możliwości.¹⁴

W sytuacji kiedy w krótkim czasie pojawi się duża liczba poszkodowanych, których nie jesteśmy w stanie zaopatrzyć sposobami rutynowymi, mimo wsparcia ze strony zespołów ratownictwa medycznego, musimy być gotowi do zastosowania innego modelu postępowania ratowniczego.¹⁵ Dlatego wsparciem działań w zakresie szeroko pojętego ratownictwa medycznego w zdarzeniach masowych i katastrofach wynikłych z zagrożeń cywilizacyjnych (w tym ataków terrorystycznych) jest utworzenie medycznego modułu ratowniczego.

Medyczny Moduł Ratowniczy (MMR), jest projektem opracowanym na potrzeby działań ratowniczych realizowanych w ramach krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego przy współdziałaniu z systemem Państwowe Ratownictwo Medyczne.

Ideą funkcjonowania MMR jest uzyskanie gotowości do działań w sytuacji wystąpienia zdarzeń masowych, mnogich i zdarzeń długotrwałych z dużą ilością osób poszkodowanych na terenie kraju oraz również, zgłoszenia do zasobów ratowniczych w ramach Europejskiej Zdolności Reagowania Kryzysowego (EERC) Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności (UMOL).

Medyczny Moduł Ratowniczy jako pododdział specjalistyczny funkcjonuje w strukturach Państwowej Straży Pożarnej. Do prac projektowych przyjęto nazwę „Moduł”, posługując się nomenklaturą stosowaną w przepisach regulujących funkcjonowanie UMOL, natomiast docelowo powinien funkcjonować jako pododdział ratowniczy będący w zasobach Centralnego Odwołu Operacyjnego zgodnie z obowiązującymi przepisami¹⁶

Na potrzeby działań związanych z tworzeniem modułu, do budowy koncepcji przeanalizowano dwa warianty budowy modułu:

– Wariant I – moduł FMT I Mobile określony w “Classification and minimum standards for foreign medical teams in sudden onset disasters” 2013.

– Wariant II – specjalistycznego punktu pomocy medycznej Moduł AMP określony w załączniku II decyzja wykonawcza komisji z dnia 16 października 2014 r. ustanawiająca zasady wdrażania decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1313/2013/UE w sprawie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności oraz uchylająca decyzje Komisji 2004/277/WE, Euratom oraz 2007/606/WE, Euratom.

Według koncepcji połączenia standardów modułów i szpitali UE z WHO docelowo będzie to moduł FMT I Fixed. Autorzy projektu uważają że, FMT typ II Mobile zaproponowany w nowej klasyfikacji WHO (*klasyfikacja ta została przedstawiona 5 października 2015 r. w Brukseli podczas*

¹⁴ A. Trzos, Zabezpieczenie medyczne imprez masowych, Kraków 2001, s. 39.

¹⁵ Tamże, s. 42.

¹⁶ Chomonic M., Wojta S., Nitecki J., Maluty M., Koncepcja Medycznego Modułu Ratowniczego, Opracowano Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie, Kraków 2016, s. 12.

spotkania *Modules Expert Group*) na chwilę obecną stanowi ten poziom, który Państwowa Straż Pożarna jest w stanie samodzielnie przygotować w zakresie zaplecza logistycznego i specjalistycznego wyposażenia medycznego.

Medyczny Moduł Ratowniczy funkcjonujący w ramach COO będzie wykorzystywany w działaniach ratowniczych na terenie kraju i zagranicą (po zarejestrowaniu i certyfikacji wg standardów UE i WHO). Ponadto Medyczny Moduł Ratowniczy będzie mógł być wykorzystywany w ramach zabezpieczenia imprez masowych o strategicznym znaczeniu ale również, jako zabezpieczenie medyczne ćwiczeń i manewrów ratowniczych dużej rangi, oraz jako wsparcie grup specjalistycznych (modułów) dysponowanych do działań poza granicami kraju (w ramach zabezpieczenie medycznego).¹⁷

W ramach gotowości do działań przyjęto kryterium do wyjazdu w wariacie na teren kraju ze względu na wyposażenie modułu w ciągu maksymalnie 15 minut.

Gotowość do wyjazdu za granicę w ciągu maksymalnie 12 godzin od przyjęcia oferty. Przyjęto także że gotowość do podjęcia działań ratowniczych na miejscu zdarzenia będzie możliwa w ciągu godziny po przybyciu na miejsce.¹⁸

W ramach wykorzystania modułu medycznego w centralnym odwodzie operacyjnym przyjęto, że aby moduł medyczny był w pełnej gotowości operacyjnej należy stworzyć małopolską grupę ratownictwa medycznego (MGRM). Grupa stworzona została by o zasoby ludzkie oraz sprzętowe Szkoły Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej [SA PSP] w Krakowie oraz Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej [KW PSP] w Krakowie. Przyjęto że MGRM będzie przewidziana do realizacji zadań standardowych dla modułu medycznego.

Bardzo ważnym zagadnieniem zapewniającym pełną funkcjonalność modułu medycznego oraz gotowość MGRM do podjęcia w pełni skutecznych i samodzielnych działań jest uzyskanie kompetencji formalno-prawnych, czyli rejestracja działalności medycznej, pozwoli to na uzyskanie uprawnień dla lekarzy oraz ratowników medycznych (ubezpieczenie OC podmiotu leczniczego do leczenia i ratowania z poziomu medycznego pacjentów) oraz obrót lekami. Na mocy obowiązujących przepisów Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie ma możliwość rejestracji działalności leczniczej, która objąć może działalność ratowniczą medycznego modułu ratowniczego oraz opiekę lekarską nad kadetami i słuchaczami przebywającymi w Szkole Aspirantów.

Zarejestrowanie działalności leczniczej jako Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Szkoły Aspirantów PSP w Krakowie, zapewni unormowanie prawych wymogów funkcjonowania modułu medycznego:

- zakup leków;
- prowadzenie działalności ratowniczej w zakresie ratownictwa medycznego;
- pozyskanie personelu medycznego (ubezpieczenie OC).¹⁹

W oparciu o zarejestrowaną działalność będzie możliwe prowadzenie samodzielnych działań przez siły i środki Państwowej Straży Pożarnej, a w przypadku udziału w operacji zabezpieczenia medycznego, również pozyskanie środków na niezbędne elementy medyczne, lekarstwa oraz zabezpieczenie odpadów medycznych. Dla opracowanej koncepcji przygotowano wstępne założenia finansowe związane z przygotowaniem (zakupem) oraz funkcjonowaniem modułu medycznego. Jak przedstawiono wcześniej, wyposażenie jak i środki medyczne oraz leki, wyspecyfikowano według założeń dla modułu FMT I Mobile.

Stałe finansowanie modułu medycznego działającego w ramach działalności leczniczej, wynikać będzie z konieczności utrzymania i odtwarzania elementów zużywalnych (leki i elementy medyczne). Roczne koszty stałe wynikać będą głównie z utrzymania działalności leczniczej, czyli główny koszt to ubezpieczenie OC podmiotu medycznego. Środki na zapewnienie gotowości bojowej modułu medycznego powinny być zabezpieczone w budżecie państwa.²⁰

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Tamże.

Sprzęt przewidziany do funkcjonowania modułu medycznego został zakupiony w ramach środków pochodzących z budżetu państwa. Środki medyczne, w tym leki, opatrunki i inne elementy zużywalne z określonym okresem używalności będą pozyskiwane w ramach podmiotu medycznego zarejestrowanego w ramach SA PSP w Krakowie. SA PSP w Krakowie prowadząc podmiot medyczny będzie miał obowiązek prowadzić stosowną dokumentację, w tym związaną z obrotem środkami medycznymi.

Aby MGRM mogła funkcjonować podpisano porozumienie pomiędzy Małopolskim Komendantem Wojewódzkim PSP a Komendantem Szkoły Aspirantów o powołaniu grupy specjalistycznej, określono zakres współdziałania oraz funkcjonowania operacyjnego modułu w ramach struktur centralnego odvodu operacyjnego. W porozumieniu zawarto zapis o wyznaczeniu funkcjonariuszy z podległych komend powiatowych, którzy będą realizować działania w ramach modułu (niezbędne dla objęcia personelu medycznego ubezpieczeniem OC podmiotu medycznego). W ramach przyjętego porozumienia Szkoła Aspirantów będzie odpowiedzialna za utrzymanie modułu medycznego w gotowości do wyjazdu na terenie miasta, województwa, kraju. Obsada ratowników wyjeżdżających wraz z modułem to jeden ratownik medyczny, ośmiu kadetów oraz dwóch kierowców. W ramach środków transportowych, które będą wchodzić w skład modułu gotowego do wyjazdu będzie nośnik kontenerowy wraz z kontenerem oraz bus.

W przypadku alarmu moduł winien wyjechać do 15 minut od ogłoszenia alarmu. Zadania zespołu po dojeździe na miejsce zdarzenia to rozstawienie modułu, zgodnie z decyzją kierującego działaniem ratowniczym.

W tym samym czasie ratownicy medyczni, którzy w danym dniu pełnią służbę w podziale bojowym zostaną zaalarmowani i udają się do wskazanego miejsca koncentracji (system rendez-vous), zaalarmowani zostaną także ratownicy medyczni będący na dyżurach domowych, którzy przybędą w późniejszym czasie na miejsce zdarzenia.

Funkcjonowanie MGRM oraz wyposażenie i funkcjonalność modułu musi przewidywać bardzo szerokie współdziałanie z Państwowym Ratownictwem Medycznym.

Należy także jako efekt podejmowanych działań rozpatrzyć możliwość zgłoszenia modułu medycznego do zasobów ratowniczych Unii Europejskiej, po odpowiednim doposażeniu i akceptacji Komendy Głównej PSP. Przyjmując że moduł będzie w standardzie FMT typ I powinien być zdolny do udzielenia pomocy dużej ilości poszkodowanych, z którymi można mieć do czynienia po różnego rodzaju katastrofach (np. trzęsieniach ziemi). W ramach działania modułu należy mieć opracowany system szybkiej oceny poszkodowanych w celu wyodrębnienia poszkodowanych wymagających podjęcia zabiegów ratujących życie (TRIAGE). Ponadto moduł powinien mieć możliwość identyfikacji osób wymagających podjęcia nagłych i nie nagłych zabiegów chirurgicznych w celu przekazania ich po wstępnym zaopatrzeniu do modułów o wyższym poziomie. W celu zapewnienia pełnej pomocy moduł powinien wchodzić w skład sieci modułów działających na określonym obszarze i mieć opracowany z innymi modułami system wsparcia i przekazywania pacjentów. W zależności od zaistniałej sytuacji moduł powinien mieć zdolność podjęcia innych działań medycznych w celu zapewnienia pomocy osobom potrzebującym. W miarę możliwości zakres użycia tego modułu powinien być skonsultowany z lokalnymi strukturami odpowiedzialnymi za zdrowie.²¹

Podejmując wyzwanie utworzenia modułu medycznego kierowano się potrzebą sprawnego zabezpieczenia działań w przypadku zdarzenia masowego czy też katastrofy, w tym także ataku terrorystycznego, możemy powiedzieć że zdarzenia te nie występują zbyt często, ale skutki ich są bardzo dotkliwe szczególnie w zakresie ofiar czy też osób poszkodowanych dlatego też Państwowa Straż Pożarna winna być przygotowana na tego typu działanie.

Podsumowanie.

Przedstawione w niniejszym opracowaniu przedsięwzięcia prawno-organizacyjne podlegały wielokrotnym sprawdzeniom przed organizacją Światowych Dni Młodzieży. Na szczęście dla organizatorów ŚDM w Polsce był jedyny sposób ewentualnych weryfikacji przyjętych rozwiązań. Nie zwalnia to z obowiązku poszukiwania optymalnych rozwiązań w przyszłości. Przecież rozwiązania do tej pory przygotowane znaleźć mogą zastosowanie w każdych innych warunkach.

²¹ Tamże.

Bibliografia:

1. M. Tobolski, Rola krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na wypadek wystąpienia zagrożeń terrorystycznych, Zeszyty Naukowe WSOWL nr 3 – 2010 r, s. 234.
2. Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych, (Dz.U. 2016 r., poz. 904.), art.2, pkt.1.
3. P. Guła, Terroryzm a medycyna, Kraków 2009, s.31.
4. Plan zabezpieczenia Światowych Dni Młodzieży 2016 w zakresie ochrony przeciwpożarowej-Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie – s. 2.
5. Plan zabezpieczenia Światowych Dni Młodzieży 2016 w zakresie ochrony przeciwpożarowej-Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie – s. 4.
6. D. Marczyński, KSRG wobec terroryzmu, [w:] „Przegląd Pożarniczy”, 11/2005, s. 41.
7. Plan zabezpieczenia Światowych Dni Młodzieży 2016 w zakresie ochrony przeciwpożarowej-Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie – s. 6.
8. Plan zabezpieczenia Światowych Dni Młodzieży 2016 w zakresie ochrony przeciwpożarowej-Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie – s. 7.
9. Tamże, s. 9.
10. D. Marczyński, KSRG wobec terroryzmu, [w:] „Przegląd Pożarniczy”, 11/2005, s. 40.
11. P. Guła, Terroryzm jako wyzwanie dla służb ratowniczych i medycznych, [w] Defence24.pl.
12. A. Trzos, Zabezpieczenie medyczne imprez masowych, Kraków 2001, s. 39.
13. Tamże, s. 42.
14. Chomoncik M., Wojta S., Nitecki J., Maluty M., Koncepcja Medycznego Modułu Ratowniczego, Opracowano Szkoła Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie, Kraków 2016, s. 12.

